

Fuster: primer acte *Post mortem*

Era de nit fosc i al carrer Sant Josep de Sueca, dos agents de la Policia Municipal guardaven l'entrada del número 10. L'escena era inefable, un preàmbul, però, del seguit d'ironies que anirien escampant-se des dels textos del finat esparços per les calaixeres i prestatgeries de casa cap al carrer, ara que ell, de cos present i llarg estès al llit (¿de canonge?) d'allà dins, no els podia retenir. Uns, allí a la vora, feien, segurament per tossuderia i per l'equivocat atavisme de voler-se fer amos d'un cadàver especial més enllà de tota prudència, el possible per crispas l'habitual bonhomia d'unes portes sempre obertes i amatents a les visites, desitjades o no, amigues o aparentment còmplices, interessades o precises, de sempre o de feia poc, lleials o incomedadores. L'acte *post mortem* que ressenye constituïa la primera ironia que, a mans dels *deudos*, negava inopinadament el tarannà del mestre. I, d'aquí en avant, en aquella nit solsticial inusualment freda, òrfena de lluna, humida i fosca, s'esdevenien plegades la que s'ha anomenat "revolta dels domèstics" i l'escenificació, a mans de la petita cort casolana (dues persones que per pudor no anomene), d'una contundent lectura d'hipotètiques i presumptes consignes que el mestre, deien, hauria fet en vida i que, pel que semblava, només ells en tenien la legítima i la clau, tot protagonitzant un encastellament potser excessiu enfront de les opinions dels senyors Climent, Cahner, Maluquer i Lerma, presents en la brega i òbviament en contra del segrestament privat del cadàver. Mentre, gent de sempre fèiem la vetlla *al carrer* obligadament, custodiats pels policies municipals, una mica desorientats en veure la porta tancada i l'intendent parcialment amnèsic decidint impunement qui sí i qui no tenia dret a passar, a preguntar, a ser contestat o, simplement, a ser informat de les raons de la negativa, o de l'horari decidit o per decidir per fer el que la gent de bé fem en aquest país quan se'ns mor un familiar, un amic o

un mestre: acudir i participar en la vetlla. Va ser, ¡ves a saber!, una humiliació ordida pels imponderables o una broma *bernati-baldoviana* que el mestre no hauria tolerat mai, i, de segur comesa sense l'anuència pòstuma del principal.

Jo vaig veure com, arbitràriament i calculadament, es negava l'entrada a amics de tota la vida i a deixebles fermes. I vaig poder veure, per contra, com uns sí i altres no. I després vaig saber que volien el mort en exclusiva, que es va ferir innecessàriament la sensibilitat i l'honor del president Lerma i que hi va haver qui es va erigir en intèrpret unilateral d'unes voluntats que la biografia de Fuster no avalava perquè, diguessen el que diguessen, era un fet inequívoc que Fuster va acceptar en vida lliurement i amb dignitat els honors de què el van fer objecte les institucions autonòmiques valencianes i va tenir el sentit de la responsabilitat que l'acostava a prestar suport lleial a tots els qui podien fer alguna cosa per aquest país nostre.

Finalment, la majoria dels marmessors pogueren convèncer els durs que Fuster havia de ser compartit, perquè era de tots. Fruit de la *magnanimitat* (¿és la paraula?) dels fàmuls va ser l'engegament d'un conjunt de cerimònies que s'haurien de tornar en lliçó potser vana per als obstaculitzadors de la nit del delictes; va presidir el dol el president Lerma; el van soterrar materialment els independentistes; hi anava tot el món de la cultura, les institucions, els partits polítics i els sindicats, l'Ajuntament de Sueca i tot el seu poble. Un soterrar de multituds, doncs. ¿Quines raons podien justificar que Fuster no fos honorat a la capital del país, amb els honors que el president Lerma va proposar, tot acceptant el risc de lectures àcides, però assumint el valor emblemàtic del compromís que aquells honors comportaven? ¿És de bell nou l'evidència que un qualsevol es pot erigir en aquest país nostre en marmessor de l'empastre per sobre del que són assumptes

col·lectius, públics i transcendents? Perquè si el marmessor que es va entossudir a negar l'evidència s'avingué finalment al soterrar de multituds a Sueca, caldria tenir-lo per ingràt amb la voluntat del mestre que ell deia interpretar. I si va transigir, ¿per què li va negar al mestre l'honor més alt, les exèquies pròpies d'un *pare de la pàtria* amb compromisos juramentals davant el fèretre al Saló de Corts del Palau de la Generalitat i la desfilada emotiva del poble?

Era un soterrar amb claus estètiques i molta semiòtica. Hi ha qui diu que alguns hi anaven per soterrar dignament i definitivament "el nacionalisme"; d'altres -segurament es tractava de desmemoriats o de *parvenus*- lamentaren que l'"independentisme" fes el mort seu els darrers cent metres del ritual, ja dins del cementeri de Sueca (¿com si no fos també d'ells!); uns altres, integristes d'un dogmatisme de què el mestre hauria abominat, recriminaven en veu baixa determinades presències; fins i tot hi hagué complementarietat quan algú cridà: "Ací sobra gent" i Vicent Ventura li replicà digníssim que allí no sobrava ningú; o quan al minut de silenci pactat s'hi afegiren per aquest o un altre ordre i amb intensitats diverses (dignes d'un bon exercici analític) els aplaudiments espontanis de la gentada que s'hi aplegava, la interpretació de la Moixeranga, els crits de País Valencià, Visca Fuster, Independència, Catalunya Lliure, el cant dels Segadors, la mudesa sobtada dels consternats, i les oracions callades d'un bon grapat de cristians...

Quan eixíem del cementeri i mentre tornàvem al poble sota un sol de justícia, unes senyores suecanes, segurament de la quinta de Fuster, amigues de sempre, deien una mica ofeses però sense estridències: "Tantes poesies que ell li va dedicar a la mare de Déu i veges tu per què ni missa, ni versos, ni un parenostre! Resem-li, resem-li, que el Nostre Senyor no desempara ni als descreguts. Estos polítics..."

I així fou que tots els Fusters absents/presents, laics i religiosos, nacionals i universals, descreguts i apassionats, de severa catalanitat i de valencianitat estricta, de l'esquerra i de la dreta, de l'epigrama i de la invectiva, dels consells i de les displicències, dels versos amorosos i dels libels, de l'erudició i de la sorna, dels aforismes i de la conversa a trenc d'alba, de la tendra amistat i del gest escèptic, de l'amor i del desamor... reberen l'homenatge plural de les diferents confraries per a vergonya de qui va intentar aturar l'aplec i la història sense legitimitat ni èxit.

Vicent Franch i Ferrer

Art Barcelona

Durant els últims cinc anys, per una espectacular eufòria del mercat que provenia d'una situació fiscal poc controlada, i volent respondre d'una banda a la demanda creixent del públic, i d'una altra, al renovat moviment artístic sorgit de les capes més joves, va fer la seva aparició en el clàssic i tranquil món de l'art de Barcelona una gran quantitat de gent que pretenia fer-se un lloc en l'espai cultural de la ciutat, representat notòriament fins llavors per les galeries que es congregaven al voltant del carrer del Consell de Cent. D'aquesta manera, portaveus de les noves tendències, galeristes d'altres ciutats i, malauradament, especuladors que volien enriquir-se amb rapidesa, s'intal·laven a Barcelona i entraven en escena. Els preus van pujar, i molts artistes i galeristes van veure triplicats els beneficis en molt poc temps. Els dos primers anys tot va anar bé: les galeries "de sempre" es mantenien sense obstacles, les noves s'afirmaven a base d'una política de preus moderats i una línia de qualitat determinada, i els especuladors es feien rics a costa d'importants grups financers i particulars que compraven quantitat d'obra sense control.

Quan a final del 1990 els índexs d'especulació havien arribat a quotes alarmants i s'anava perdent l'ètica més elemental a tots nivells, es produí una recessió ja anunciada que canvià el panorama i començà a fer neteja. Al mateix temps, l'estat hi passava la seva escombra particular, amb una llei d'impostos sobre béns culturals que finalment no prosperà, però que serví per a allunyar definitivament els fantasmes de l'especulació.

De la situació resultant ara se'n poden dilucidar millor els efectes: d'una banda, el món de l'art de Barcelona havia crescut, i s'havien creat noves àrees d'influència, al nord i al sud de la ciutat, i, d'una altra, es feia evident una clara desorganització corporativa, incapaç de preveure i absorbir la nova situació. L'única associació existent fins aleshores, l'Associació de Galeries d'Art de Catalunya (AGAC), tampoc no hi podia fer res, ja que les seves característiques de territorialitat i una estructura un pèl encarcerada en limitaven les possibilitats d'acció.

Paral·lelament, l'alcalde Pasqual Maragall suggerí a un grup de galeristes de renom la creació d'una associació de galeries restringida a l'àmbit de la ciutat. Es necessitava una plata-

forma capaç de donar empena al món de les galeries per tal d'equiparar-lo a la renovada concepció general que sorgia de la designació olímpica, i es creà Art Barcelona, amb dotze membres fundacionals. Aquesta associació va rebre el suport de la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament des del seu naixement, i es posà en marxa amb una exposició col·lectiva d'art alemany llargament discutida pel baix interès dels artistes que hi exposaren. De totes maneres, alguna cosa es movia, i semblava que el projecte tirava endavant, tot i que, malauradament, això va durar poc. El que hauria d'haver nascut amb el propòsit d'aglutinar i conduir l'extensa i ampliada oferta del món de l'art de Barcelona, ajuda actualment, amb una política proteccionista, a conservar el provincialisme que sempre provem de treure'ns de sobre, i, cosa més greu, amb el suport de l'Ajuntament. I és greu perquè després de dos anys de funcionament, Art Barcelona no ha fet conèixer cap pla adequat que fomenti la progressiva incorporació de galeries a l'associació (només s'hi ha produït una nova incorporació) ni la realització conjunta d'accions i activitats que responguin a una dimensió més ajustada de l'actual realitat artística de Barcelona. Si una de les intencions dels membres integrants d'Art Barcelona i de l'Ajuntament era d'equiparar la imatge i l'oferta cultural de Barcelona a la d'altres ciutats del món, com ara Londres, Berlín, París, Nova York, Los Angeles i Chicago, s'aconsegueix justament l'efecte contrari, ja que ara per ara, i des de l'exterior, sembla que a Barcelona només hi hagi 13 galeries d'art, quan l'espectre cultural barceloní es nodreix de quasi 130 galeries i 50 sales d'exposicions entre municipals i privades.

Seria una llàstima, doncs, que aquestes galeries, que han demostrat amb escreix la seva qualitat erigint-se en les galeries més influents a base d'anys d'innegables esforços, defensant idees que no tenien la més mínima acceptació social i arriscant sovint el propi patrimoni, s'adormissin als llorers practicant una política sectorial i limitada, d'efectes dubtosament rendibles, en detriment d'una visió més oberta i dinàmica, capaç de potenciar l'acostament i l'intercanvi culturals a nivells no patents en aquests moments però que Barcelona necessita.

Eduard Castellet i Torrents